

Sygn. akt I ACa 537/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Zofia Kawińska-Szwed
Sędziowie :	SA Joanna Skwara-Kałwa (spr.) SA Elżbieta Karpeta
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2012 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. M.

przeciwko H. H.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 23 lutego 2012 r., sygn. akt I C 556/10

- 1) oddala apelację;
- 2) nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 537/12

UZASADNIENIE

Powód Z. M. wniósł o zasądzenie od pozwanej H. H. na jego rzecz kwoty 423 645,73 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami postępowania. Powód podał, że był zatrudniony w (...) Klubie Sportowym (...) w C. w charakterze pracownika administracyjnego oraz trenera koszykówki i uzyskał prawomocne wyroki zasądzające od tego Klubu jako pracodawcy na jego rzecz należności, których egzekucja okazała się bezskuteczna. Zdaniem powoda za zobowiązania Klubu Sportowego odpowiedzialność ponosi pozwana jako członek jego zarządu na podstawie art. 299 ksh. W toku procesu powód wniósł też o zasądzenie od pozwanej kwoty 95 000 zł; w tym kwoty 60 000 zł z tytułu utraconych zarobków i kwoty 35 000 zł jako zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych. Podnosił powód, że doznał szkody wskutek działania pozwanej, ponieważ nie otrzymał świadectwa pracy i przez 19 miesięcy był bezrobotny, ponadto

pozwana wspólnie z innymi członkami zarządu skierowała nieprawdziwe zawiadomienie o rzekomych nadużyciach finansowych powoda i przekazała tę informację do środków masowego przekazu, naruszając jego wizerunek.

Pozwana H. H. wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów i zarzuciła, że art. 299 ksh nie może mieć w sprawie zastosowania ponieważ (...) działał na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. o stowarzyszeniach. Zakładając, że podstawą żądania jest art. 415 kc podniosła pozwana zarzut przedawnienia. Odnosząc się do roszczenia w zakresie rozszerzonym podnosiła pozwana, że i ono jest przedawnione, nie zostało również wykazane ani co do zasady, ani co do wysokości.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanej koszty procesu.

Wyrok ten Sąd Okręgowy oparł na następujących istotnych ustaleniach:

(...) Klub Sportowy (...) w C. działał jako stowarzyszenie kultury fizycznej, powód był członkiem zarządu stowarzyszenia, a w okresie od 1996 r. do września 2004 r. pełnił funkcję prezesa klubu i był w nim zatrudniony jako trener koszykówki. Członkiem zarządu tego stowarzyszenia była również co najmniej od 1998 r. pozwana, która pełniła też funkcję radnej miasta C.. Wiosną 2004 r. doszło do konfliktu we władzach klubu, w wyniku którego we wrześniu 2004 r. powód zrezygnował z funkcji prezesa ale jako trener pracował do końca sierpnia 2005 r. W okresie od września do grudnia 2005 r. powód prowadził zespół koszykarski (...) a następnie do lipca 2007 r. pozostawał bezrobotny. Powód występował przeciwko swojemu pracodawcy z pozwami o zapłatę odszkodowania, wynagrodzenia za pracę i sprostowanie świadectwa pracy; jego roszczenia zostały uwzględnione nakazem zapłaty Sądu Rejonowego w Chorzowie z dnia 21 listopada 2005 r. sygn. akt IV Nc 2694/05, wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego w Chorzowie z dnia 26 października 2006 r., sygn. akt V P 442/05 i wyrokiem zaocznym Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 31 lipca 2007 r., sygn. IX P 11/07. Ostatecznie w 2007 r. powód otrzymał 2 świadectwa pracy; za okres zatrudnienia od 26 października 1992 do 31 lipca 1998 oraz za okres od 1 sierpnia 1998 r. do 27 września 2005 r. Tytuł wykonawczy w postaci wyroku Sądu Rejonowego w Chorzowie z dnia 26 października 2006 r. powód skierował do egzekucji ale Komornik Sądowy Rewiru I przy Sądzie Rejonowym w Chorzowie postanowieniem z dnia 1 grudnia 2006 r. na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 kpc, umorzył postępowanie egzekucyjne w sprawie (...) wobec bezskuteczności egzekucji. W dniu 15 lutego 2006 r. członkowie zarządu (...), w tym również pozwana złożyli do Prokuratury Rejonowej w Chorzowie zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, w którym zarzucano powodowi działanie na szkodę klubu, niegospodarność i nierzetelne prowadzenie dokumentacji finansowej. Postanowieniem z dnia 23 maja 2006 r. sygn. akt 4 Ds. 191/06 śledztwo przeciwko powodowi o czyn z art. 303 § 1 kk zostało umorzone, wobec uznania, iż nie ma dostatecznych danych uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa. Z kolei w dniu 23 sierpnia 2006 r. pozwana wystąpiła przeciwko powodowi z prywatnym aktem oskarżenia, zarzucając mu, że w dniach 24 marca 2006 r. oraz 20 czerwca 2006 r. pomógł ją o takie postępowanie, które poniżyło ją w opinii publicznej i naraziło na utratę zaufania potrzebnego do zajmowania danego stanowiska, poprzez złożenie oświadczenia do środków masowego przekazu, udzielając wywiadu w dniach 24 marca 2006 r. i 20 czerwca 2006 r. w Gazecie (...), iż przyczyną upadku (...) jest H. H.. Wyrokiem z dnia 1 czerwca 2011 r. sygn. akt III K 2007/07 Sąd Rejonowy Katowice – Wschód uniewinnił powoda od popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 212 § 1 kk, a Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 18 października 2011 r. utrzymał ten wyrok w mocy. Stowarzyszenie (...) w C. zostało rozwiązane prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego Katowice – Wschód w Katowicach z dnia 26 lutego 2009 r. oraz została zarządzona jego likwidacja.

Mając na uwadze te ustalenia uznał Sąd Okręgowy, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Wskazany przez powoda przepis art. 299 ksh nie mógł stanowić podstawy zasądzenia kwoty 423 645,73 zł ma on bowiem zastosowanie jedynie do członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, zaś (...) działał jako stowarzyszenie kultury fizycznej na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. 2001.79.855). Ustawa ta w stosunku do członków zarządu stowarzyszenia nie zawiera analogicznego uregulowania jak to zawarte w art. 299 ksh, odnoszące się do członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Nie ma też zastosowania art. 116a ordynacji podatkowej, przewidujący odpowiedzialność członków organów zarządzających osobami prawnymi, dotyczy on jedynie odpowiedzialności wobec Skarbu Państwa za zaległości podatkowe. Należało zatem ocenić roszczenie w świetle przepisów o czynach niedozwolonych. Zdaniem Sądu Okręgowego w takiej sytuacji pozwana nie posiadała

legitymacji biernej, gdyż zgodnie z art. 416 kc to osoba prawna jest obowiązana do naprawienia szkody wyrządzonej z winy jej organu; nawet gdyby jednak przyjąć, że podstawę odpowiedzialności pozwanej stanowi art. 415 kc, to powództwo nie mogło być uwzględnione, ponieważ zasadny był podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia. Zatem zastosować w sprawie należało art. 442¹ kc; o bezskuteczności egzekucji powód dowiedział się z postanowienia komornika z dnia 11 grudnia 2006 r. z pozwem o zapłatę kwoty 423 645,73 zł wystąpił w dniu 25 sierpnia 2010 r. a zatem po upływie 3 lat od dowiedzenia się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia, z kolei pismo rozszerzające powództwo powód wniósł w dniu 14 kwietnia 2011 r., także po upływie 3 lat od daty dowiedzenia się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia, bowiem odszkodowania za utracone zarobki domagał się za okres od września 2005 r. do lutego 2007 r. a działania pozwanej, w których upatrywał naruszenia jego dóbr osobistych także miały miejsce w 2006 r. Dodał Sąd Okręgowy, że dla przyjęcia odpowiedzialności na podstawie art. 24 kc niezbędne jest zaistnienie 3 przesłanek, jakimi są: bezprawne zachowania osoby wyrządzającej szkodę, powstanie szkody i związek przyczynowy pomiędzy nimi. W ocenie Sądu Okręgowego działań pozwanej polegających na skierowaniu do Prokuratury Rejonowej w Chorzowie zawiadomienia o popełnieniu przez powoda przestępstwa oraz wniesieniu przeciwko powodowi prywatnego aktu oskarżenia nie można uznać za działania bezprawne, mieszczą się one bowiem w granicach prawa. Odnośnie przekazania do prasy informacji naruszającej dobra osobiste powoda to zdaniem Sądu Okręgowego powód w ogóle nie wykazał aby takie działanie pozwanej miało miejsce.

W apelacji od tego wyroku, zaskarżając go w całości, powód zarzucił naruszenie przepisów postępowania, poprzez pominięcie przez Sąd zgłaszanych przez niego wniosków oraz błędne ustalenie i interpretację stanu faktycznego oraz zastosowanie przepisów prawa, co miało wpływ na wydany wyrok.

Powołując się na powyższe wniósł powód o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na jego rzecz wnioskowanych kwot w całości lub w części albo uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia.

W motywach apelacji podał skarżący, że o ile kwestią sporną jest czy przepisy art. 299 ksh i art. 119a ordynacji podatkowej mogą stanowić podstawę roszczenia to na pewno nie można zgodzić się z Sądem Okręgowym w kwestii legitymacji biernej pozwanej. Pozwana była osobą uprawnioną do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (...) i ciężącego na niej obowiązku nie dopełniła. Podniósł skarżący, że zakończenie postępowania o wypłatę środków z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych nastąpiło w dniu 18 września 2008 r., co wyklucza możliwość przedawnienia roszczenia. Podkreślił też, że poza sporem jest, że wyrządzona została mu szkoda, nie wypłacono mu wynagrodzenia oraz innych należności potwierdzonych prawomocnymi wyrokami sądowymi. Wskazał skarżący, że nieprawdą jest by stowarzyszenie nie posiadało środków na zaspokojenie roszczeń powoda gdyż majątek (...) został ukryty a w dużej części przejęty przez (...). Zdaniem skarżącego niewypłacenie wynagrodzenia stanowi czyn zabroniony (wykroczenie) a jego sprawcą jest pracodawca, zaś osobą faktycznie kierującą zakładem pracy powoda była pozwana.

Podniósł skarżący, że w lipcu 2010 r. z pism informujących o wynikach postępowania prowadzonego przez Urząd Skarbowy dowiedział się o osobie odpowiedzialnej za jego szkodę. Według skarżącego bieg przedawnienia liczyć należy od dnia 10 lipca 2009 r., to jest od daty kiedy został ponownie zatrudniony w (...) Klubie Sportowym (...). Zdaniem apelującego oczywistym jest, że zarówno skierowanie zawiadomienia do Prokuratury Rejonowej w Chorzowie o rzekomych działaniach przestępczych powoda, jak i wniesienie prywatnego aktu oskarżenia należy rozpatrywać w kategorii działań bezprawnych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest nieuzasadniona a podniesione w niej zarzuty nie mogą odnieść zamierzonego skutku.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy są prawidłowe i wyczerpujące a zatem zasługują one na podzielenie i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne.

Na podzielenie zasługuje również ocena prawna dochodzonego roszczenia dokonana przez Sąd Okręgowy w świetle art. 416 kc, art. 415 kc, art. 441¹ kc i art. 24 kc. Słusznie przy tym przyjął Sąd Okręgowy, że w sprawie nie ma zastosowania ani art. 299 ksh dotyczący odpowiedzialności członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, ani art. 116a ordynacji podatkowej regulujący odpowiedzialność członków organów zarządzających osobami prawnymi wobec Skarbu Państwa z tytułu zaległości podatkowych. Wskazać należy, że skarżący w fazie postępowania apelacyjnego w zasadzie już nie kwestionuje oparcia rozstrzygnięcia wyłącznie na przepisach kodeksu cywilnego o czynach niedozwolonych. Nie ulega przy tym wątpliwości, że skarżący wiąże swoją szkodę z działaniem pozwanej jako członka zarządu (...) Klubu Sportowego (...) w C.. Zgodnie z art. 416 kc osoba prawna obowiązana jest do naprawienia szkody wyrządzonej z winy jej organu. Rację ma więc Sąd Okręgowy stojąc na stanowisku, że w skoro upatruje skarżący źródła swej szkody w działaniach członka zarządu powinien był skierować stosownie do cytowanego przepisu powództwo przeciwko (...), który byłby w sprawie biernie legitymowany. Obok odpowiedzialności osoby prawnej możliwa jest jednak odpowiedzialność osobista osoby działającej w charakterze organu (por. Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga trzecia, Zobowiązania, tom I, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1996, str.199). Sąd Okręgowy odnosząc się do roszczenia powoda wziął pod uwagę i taką konstrukcję, a to odpowiedzialność pozwanej w oparciu o art. 415 kc i przyjął, że roszczenie powoda oparte o tą podstawę prawną podległo oddaleniu z uwagi na skuteczne podniesienie przez pozwaną zarzutu przedawnienia. Stosownie do art. 442¹ § 1 kc roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem trzech lat od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Powód upatruje swej szkody w niewypłaceniu mu świadczeń pracowniczych objętych orzeczeniami sądowymi, a to nakazem zapłaty Sądu Rejonowego w Chorzowie z dnia 21 listopada 2005 r. sygn. akt IV Nc 2694/05, wyrokiem Sądu Rejonowego w Chorzowie z dnia 26 października 2006 r., sygn. akt V P 442/05 i wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 31 lipca 2007 r. sygn. akt IX P 11/07. Z treści tych orzeczeń wynika, że należności nimi objęte były wymagalne najpóźniej 1 października 2005 r.; skoro nie zostały mu one wypłacone to już wówczas powód wiedział o szkodzie, nie może ulegać wątpliwości, że wiedział wtedy także o tym, że pozwana H. H. jest członkiem zarządu Klubu, który mu tych należności nie wypłacił. Od tej daty należałoby więc liczyć bieg trzyletniego terminu przedawnienia i w tych warunkach przyjąć trzeba, że z pewnością pozew wniesiony w dniu 25 sierpnia 2010 r. wpłynął do Sądu Okręgowego po upływie tego terminu. Nie sposób przyjąć, że dopiero z chwilą gdy egzekucja należności objętych wymienionymi wyrokami prowadzona przeciwko (...) w C. okazała się bezskuteczna powód dowiedział się o szkodzie i osobie powódki jako odpowiedzialnej za szkodę. Sam skarżący bowiem jednoznacznie wskazuje na czym szkoda jego polega, podając w apelacji: „powodowi została wyrządzona szkoda, nie wypłacono powodowi wynagrodzenia za pracę oraz innych należności, potwierdzonych prawomocnymi wyrokami sądowymi.” (k.- 215). Wobec takiego określenia szkody nie można również zgodzić się z twierdzeniem apelacji, że przedawnienie liczyć należy od dnia 10 lipca 2010 r. kiedy to powód został ponownie zatrudniony w (...) Klubie Sportowym (...), tym bardziej że nie wyjaśnił dlaczego dopiero wówczas miałby dowiedzieć się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Nie ma też istotnego znaczenia okoliczność podnoszona w apelacji, że od chwili uprawomocnienia się ostatniego z wyroków (5 września 2007 r.) do chwili wniesienia pozwu okres trzyletni nie upłynął, nie można bowiem daty uprawomocnienia się wyroku utożsamiać z chwilą dowiedzenia się powoda o szkodzie, rozumianej w sposób wyżej opisany. Z zachowania powoda, który dochodził roszczeń pracowniczych wynika jasno, że poczynając od chwili kiedy należne świadczenia nie zostały mu wypłacone miał on świadomość doznanej wskutek tego szkody. Zasadnie wobec tego po myśli art. 442¹ kc uznał Sąd Okręgowy za przedawnione roszczenie w zakresie kwoty 423 645,73 zł objętej orzeczeniami zapadłymi przeciwko (...) w C., które w tym procesie skierowane zostało przeciwko pozwanej H. H.. Nie ma uzasadnienia dla stanowiska, że bieg przedawnienia tych roszczeń w stosunku do pozwanej miałby rozpoczynać się później aniżeli w stosunku do pracodawcy, zwłaszcza, że powód konsekwentnie stoi na stanowisku, że to działanie pozwanej będącej członkiem zarządu Klubu sprawiło, że nie uzyskał należnych mu jako pracownikowi świadczeń.

Słusznie też uznał Sąd Okręgowy za skuteczny zarzut przedawnienia o ile odnosił się on do roszczenia w zakresie rozszerzonym (95 000 zł), zgłoszonego w dniu 14 kwietnia 2011 r.; żądanie odszkodowania za utracone zarobki dotyczy okresu do lutego 2007 r. a więc rozszerzenie powództwa w tym zakresie nastąpiło już po upływie terminu

trzyletniego od dowiedzenia się o szkodzie i osobie odpowiedzialnej. W sytuacji gdy powód upatrywał naruszenia jego dóbr osobistych w złożeniu przez pozwaną zawiadomienia o popełnieniu przez niego przestępstwa do Prokuratury Rejonowej w Chorzowie w dniu 15 lutego 2006 r., gdzie był następnie przesłuchiwany w kwietniu 2006 r. oraz we wniesieniu przez nią prywatnego aktu oskarżenia do Sądu Rejonowego w Chorzowie w dniu 23 sierpnia 2006 r., którego odpis powód otrzymał we wrześniu 2006 r., i jego roszczenia w tym zakresie zasadnie uznane zostało za przedawnione z uwagi na upływ terminu trzyletniego z art. 442¹ kc. Zgodzić się jednocześnie trzeba z poglądem Sądu Okręgowego, że wskazane działanie pozwanej mieściło się w ramach systemu prawnego tym samym nie było bezprawne co wyklucza odpowiedzialność na podstawie art. 24 § 1 kc.

Podobnie ocenić należało roszczenie powoda wywodzone z faktu przekazania przez pozwaną do prasy treści, które miały naruszać jego dobra osobiste. Jak zeznał sam powód artykuły prasowe odnoszące się do jego postępowania ukazały się w 2005 r. i 2006 r. – jeden w marcu drugi w czerwcu (zeznania – k. 167 verte i 168), w tym okresie do czasu likwidacji (...) pozwana była członkiem zarządu Klubu, pozwany wiedział o obydwu faktach, zatem od daty opublikowania artykułów powinien być liczony bieg trzyletniego terminu przedawnienia, który upłynął przed wniesieniem pozwu w niniejszej sprawie. W świetle istniejącego od 2004 r. konfliktu pomiędzy stronami i toczących się postępowań sądowych z inicjatywy obu stron toczących się także w 2006 r. niewiarygodne są twierdzenia pozwanego, według których dopiero w 2010 r. na podstawie przesłuchania świadka w sprawie karnej sygn. akt III K 2007/07 powiązał on osobę pozwanej z faktem opublikowania naruszających jego dobra osobiste artykułów prasowych. Rację jednocześnie należy przyznać Sądowi pierwszej instancji, który uznał że roszczenie powoda w tym zakresie pozostaje niewykazane skoro nie podał powód nawet jakie konkretnie informacje pozwana przekazała i nie wykazał by w ogóle takie działanie miało miejsce. Nie dają podstaw do stosownych ustaleń nawet zeznania samego powoda, który zeznał tylko, iż przesłuchany w sprawie karnej dziennikarz T. K. podał, że informacje otrzymał od zarządu klubu i że było to na zebraniu, na którym była obecna pozwana. Przekonanie powoda, że pozwana zainspirowała dziennikarzy (zeznania powoda – k. 168) nie jest wystarczające dla przyjęcia, że naruszyła ona dobra osobiste powoda, który może domagać się ich ochrony na podstawie art. 24 § 1 kc.

Wnioski dowodowe powoda zgłoszone w postępowaniu apelacyjnym podlegały oddaleniu na podstawie art. 381 kpc jako spóźnione. Podnieść należy, że pozwany nie wskazał przyczyn, dla których nie mógł objętych tymi wnioskami dowodów powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, ograniczył się jedynie do stwierdzenia, że dopiero później wszedł w ich posiadanie, bez wskazania dlaczego nie mógł tego uczynić wcześniej.

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację, orzekając jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono po myśli art. 102 kpc uwzględniając okoliczność, że skarżący jest osobą bezrobotną a jego sytuacja materialna w toku procesu uzasadniała przyznanie mu zwolnienia od kosztów sądowych. Uwzględnić też należało subiektywne poczucie krzywdy powoda, mające swoje źródło w fakcie, że mimo uzyskania prawomocnych wyroków zasadzających na jego rzecz od (...) w C. należności pracownicze wskutek bezskuteczności egzekucji należności tych faktycznie nie otrzymał.